Bizim Meselelerimiz

Benzin - İspirto

Benzine ispirto karıştırmak - Dünya petrol davası ve millî mahrukat araştırmaları

Yazan: **F. Kurdoğlu**

— I. —

Doktor Tahsin Tekeli içinde yaşadığımız asrın en mühim meselelerinden biri olan petrol mevzuu ile alâkalı güzel bir eser neşretmiş bulunuyor. Eserin güzelliği yalnız mevzuunda değil, ayni zamanda bu mevzuun bazı yeni yeni tekâmüllerin ilâve edilmemiş olmasına rağmen, tam bir tez halinde, gayet etraflı bir şekilde ifade edilmiş bulunmasındadır. Ve nihayet bu eser, hükûmetçe Meclise verilmiş bulunan ispirto ve ispirtolu içkiler hakkındaki kanun lâyihasının, bu istikamette temin edeceği neticeler ve esaslı imkânlar dolayısile bu cepheden de ihtiva ettiği ehemmiyeti, büyük isabet ve kıymeti bilhassa inikâs ettirmekte ve teyid eylemektedir.

Fayda ve zaruretler:

Filhakika bu eserin mevzuu olan benzine ispirto karıştırmak;

1 — Bazı ziraî mahsulleri ve döküntülerini kıymetlendirmek bakımından faydalıdır.

2 — İspirto istihsalinden kalan küspeler yem olarak kullanıldığından hayvancılık ve hayvan mahsulleri ticareti bakımından faydalıdır.

3 — İspirto istihsalâtının artması, ispirto ile alâkalı kloroform, eter gibi ilâçlar ve kolonya ve esans gibi muhtelif maddeler, reçine ve diğer boya maddelerine merbut boya sanayii gibi bir çok faaliyet şubelerinin doğması ve yapılması bakımından faydalıdır.

4 — Motörlü vasıtaları ve benzini hariçden ithal eden memleketler için millî ekonomi bakımından faydalıdır.

5 — Ve nihayet en son ve fakat en mühimmi olarak millî müdafaa bakımından faydalı ve teknik bakımından bir zarurettir. Çünkü:

a) Bugünün en ileri istihsal tekniğinin verdiği benzinler, geçen Büyük Harbden önceki benzinlere nazaran kompresyon dereceleri ve izafî sikletleri bakımından farklıdır.

b) Yanmıyan maddelerin nispeti fazla ve oktav dereceleri düşüktür.

Bunun neticesi olarak:

a) Saf benzin kullanılan motörler daha çabuk aşınıyor.

b) Yanmıyan maddelerden mütevellid vurma ve boşluklar motörlerin ömrünü kısaltıyor.

c) Saf benzin kompresyon derecesi vasatî 3, azamî 5 tir. Tayyare motörlerinin vasatî ihtiyacı ise 7 olduğundan tetraetil ve saire gibi pahalı maddeler veya ispirto gibi daha ucuz bir madde karıştırmak icab ediyor.

Karşılaşılan müşküller:

Buna rağmen her memlekette yenilmeğe çalışılan vaziyetler şunlardır:

a) Ticaretlerinin bu tatbikat dolayısile hacmi düşecek olan, benzin ve motörlü vasıtalar ihtiyacları ve ihracatçılarının su altından propagandaları ve ayak diremeleri.

b) Neticede ve muhtelif akisleri dolayısile nazarî kalsa bile, normal zamanlarda ispirto maliyet fiatı benzin mübayaa fiatından yüksek olduğu için hem ithalât vergisinden kaybetmek, hem de devletçe para yardımı yapmak zarureti.

A — Kanunî mecburiyet koyanlar:

1 — Almanya:

Esso, Monopolin, Motorin, Alexin, gibi namlarla tanınmış ispirto karışık benzin markaları vardır. Hatta bunlardan Esso, Almanlar bu defa Rumanyaya girdikten sonra memleketimize de gelmiş ve pembe benzin adile diğer benzinlerden daha yüksek fiatla piyasamıza da girmiştir.

Almanların geçen Umumî Harbde ispirto katma nispetini %80 e kadar çıkardıkları da malûmdur. Bu memlekette 1938 kanunile %13 ispirto tahliti mecburiyeti konmuştur. Hükûmet litrede 35 fenik kadar bir ispirto sübvansiyonu çekiyor. Bu yükü azaltmak için benzin ithal resmini yükseltmiştir. Kattığı alkol derecesi 94 tür.

2 — Fransa: 1923 tenberi kanunen mecburidir. Kattığı alkol derecesi 94 tür. Bu kararın gümrük varidatından azalttığı miktar ilk senede 200 milyon franga yaklaşmıştır. İspirto fiatlarına yardımdan yaptığı fedakârlık da ayrı.

3 — Macaristan: Kundalko, Motalko markaları vardır. %20 nispetinde 70 derece alkol karıştırır. 1929 senesindenberi kanunen mecburidir. Prof. Knud bu memlekette %30 sulu soma adi ispirtolarının tahliti usulünü keşfeden adamdır.

4 — Çekoslovakya: Dynalkol markası vardır. %26 alkol. %70 benzin. %4 benzolden mürekkebdir.

1935 tarihli kanunla %20 umumî katma mecburiyeti konmuştur.

5 — İtalya: Elcosinus markası vardır. 1930 dan itibaren kanunla %30 katma mecburiyeti konmuştur. Burada iki yenilik:

a) Aktivan kullanılarak icabında %80 e kadar ham ispirto kullanılmaktadır. (Masetti sistemi).

b) Katılan ispirto. istihsal vazifesi verilmiş olan Ziraat Vekâletinin muhtelif maddelerden çıkarttığı 70 dereceli âdi ham. sulu ispirtodur.

6 — Diğer memleketlerden: İsveçte 1935 ten itibaren %20 katma mecburiyeti konarak Lötthentyl, Letonyada 1933 ten itibaren yazın %50, kışın %35 katma mecburiyeti konarak Latols, Litvanyada 1936 dan itibaren %25 tahlit mecburiyeti konarak motörin vücude getirilmiş ve Brezilyada 1931 denberi %10, Şilide ayni tarihten itibaren %25, Ekvatörde gene ayni tarihten itibaren %20, İsviçrede 1936 dan itibaren %25 ispirto katma mecburiyeti konarak keza bunlara benzer adlar verilmiştir.

B — Umumî mecburiyet şeklinde bir kanuna müstenid olmaksızın ispirto katan memleketler:

Lehistan: %9 nispetinde «benzinin evsafını düzeltmek için», Danimarka: 1933 tenberi %20 nispetinde ve ispirto inhisarı kanununa tevfikan, Yugoslavya 1932 denberi %20 nispetinde keza ispirto inhisarı kanununa tevfikan, Bulgaristan 1931 denberi %20 nispetinde ve gazyol adı vererek, Küba: %60 mufuco adile, Natal %50 natalit adile, Filipin %30 gazanol adile, İngiltere %15 Diskol adile, Çin %15 benzolit adile, İspanya %4, Rusya %20 ve Japonya, Hindistan, Sumatra, Birleşik Amerika benzol Mixtur adile bunlara yakın nispetlerde.

— II. —

Dünya petrol davası ve millî mahrukat araştırmalarına bir kuşbakışı:

Muhterem Tekelinin eserine mevzu yaptığı ispirto - benzin işinin ehemmiyetini daha iyi tebarüz ettirmek ve bu mühim bahsi tamamlamak için alâkalı ana davaları da bir kuşbakışı ile hatırlamak lâzımdır. Fakat günlük bir gazetenin icabı ve ancak bir kaç satırla hulâsa zarureti bunu bir kuşbakışı değil de, meselâ beş bin metreden basit bir tayyare görüşü ve sürati haline de sokmağı zarurî kılmaktadır.

Dünya petrol davası:

Malûmdur ki, ticaret bakımından ilk defa Amerikada istihsale başlanan petrol, yarım asır kadar gayet mahdud mahallerde kullanılabilmiş, lâmbanın keşfinden sonra artan talebi havagazi ve elektrik tatbikatından sonra yeniden daralmış ve ancak Diesel ve diğer iştialli motörlerin keşfinden ve bilhassa gemilere tatbikından sonradır ki, süratle İngiliz bahrî hâkimiyetini alâkadar eden bir mevzu halini alarak uzun müddet gizliden gizliye ve sonra açık bir İngiliz - Amerikan mücadelesi mevzuu şekline girmiştir.

İki millet arasında, «kara kedi» avı denilen bu mücadele, lezzetle okunacak, yer yer gayet gülünç ve ibret verici safhalarla dolu uzun bir hikâye teşkil eder. Meselâ bunların içinde İran petrolları imtiyazı hikâyesi, Muzaffereddin Şah, bir papas ve bir sürü İngiliz polis hafiyesi arasında geçmiş en meraklı ve gülünç bir romana benzer. Netice olarak İngilizler Amerika haricinde ve Amerika dahilinde bir çok membaları elde etmişler ve geçen Umumî Harb sonunda Holandalıları da kendilerile birleşmeğe mecbur ederek ehemmiyetli bir vaziyet temin etmişlerdir. Diğer memleketler, kendi topraklarında araştırmalara germi vermişler, fakat hiç biri Amerika ve İngilterenin temsil ettiği iki büyük blokun on binde ile bile ifade edilemiyecek istihsal imkânını elde edememişlerdir. Geçen dünya harbinden bahsederken, Clemenceau «biz harbi petrol varilleri üzerinde kazandık» der. Gene bu harb dolayısile 21 birinciteşrin 1918 de bir petrolcular toplantısında Lord Curzon tarafından irad edilmiş meşhur bir nutuk, bu tarzda bir çok cümlelerle doludur ki, insan meselâ bunlardan hangisini bırakıp, hangisini buraya almak lâzım diye seçimde tereddüde düşer.

Araştırmalar:

Bu vaziyet ve petrol müştaklarının gerek sanayi, gerek gemicilik, gerek harb vasıtalarında aldığı ehemmiyet karşısında diğer memleketlerce tutulmuş yolların başlıcaları şöyle hulâsa edilebilir:

Petrol yerine kaim ve memleket dahilinde temini kabil bir madde bulmak ve bunun için millî komiteler teşkil etmek.

a) İspirto katmak ve ispirto kullanmak fikri bundan çıkmıştır.

b) Petrolu olmıyan memleketlerin, memleketleri dahilinde vâsi ham petrol stoku ve müteaddid tasfiye fabrikaları ve nakliye vasıta sistemi kurarak icabında hem benzin, hem diğer gaz, ağır yağlar ve mühimmat imalinde kullanılan diğer tâli maddelerin memlekette istihsal fikri bundan çıkmıştır.

c) «Gaze pauvre - fakir gaz» denen odun ve haşebi maddelerin yakılması suretile elde edilecek gazlardan istifade ve bu gazın motörlü vasıtalarda benzin gibi istimali için bu maddelerin tazyik edilmiş hale getirilmesi ve alelâde otomobil ve motörlere ilâve edilen küçük bazı tertibat dahilinde yakılarak bu vasıtaların bu gazlarla tahriki tatbikatı bundan çıkmıştır.

d) Şehir dahilinde veya elektrik hatları olan sahalarda işliyen büyük otobüslerin elektrikli tramvaylar gibi havaî hattan aldığı elektrikle işlemesi tatbikatı bundan çıkmıştır.

e) Nihayet petrolun terkibinde %79-88 karbon, %9-16 hidrojen, pek az idrojen, azot ve kükürt bulunduğu nazara alınarak ortaya atılmış olan «inorganique» nazariyeden istifade suretile:

a) Taş kömürlerinin karbonizasyonu,

b) Huy ve linyit kömürlerinin idrojenasyonu.

c) Gayet azar nispette petrol terkibine giren maddeleri havi olduğu görülen ve tabiatte yaprak yaprak sal parçaları halinde tesadüf olunup bitümlü şist denen taş parçalarının «Katalitik» denen sistemle tasiri suretile petrol istihsali tatbikatı bundan çıkmıştır.

Tabiatte petrol defineleri nâmütenahî olmadığı için, bu usullerle Amerika ve İngiltere de meşgul olmakta ve dünyada vücude getirilmiş bu istikametteki bütün keşifleri satın almak ve icabına göre kullanılmalarına müsaade etmek ve tabiî petrol ile rekabet zor olacak fiatlarla satmak için merkezi Lahey'de, bir de zâhiren beynelmilel, hakikatte İngiliz ve Amerikalılara aid şirket bulunmaktadır. Almanya Löynadaki tesisatile, İngiltere Bilinkhem'deki tesisatile bu yoldan sentetik denen sun'î benzin istihsal eden onu mütecaviz memleketin en başında gelirler.

İKTISAD

İç Ticaret umum müdürü şehrimizde

İç Ticaret umum müdürü Celâl Garman dün Ankaradan şehrimize gelmiştir. Umum müdür dün Ticaret Ofisini ve Mıntaka Ticaret Müdürlüğünü ziyaret ederek bazı tetkik ve temaslarda bulunmuştur.

50 liralık bisikleti 75 liraya satmış

Dün Taksimde Feridiye sokağında 17 numarada oturan Yugoslav tebaasından bisikletçi Lazaroviçe bir cürmü meşhud yapılmış ve Fiat Murakabe bürosu kontrolörleri bunun 75 liraya sattığı bisikletler için 50 liralık fatura verdiğini tespit etmişlerdir. Lazaroviç adliyeye verilmiştir.

Beşiktaş Halkevi Anadoluda temsiller verecek

Parti Genel Sekreterliğinin tavsiyesi üzerine Beşiktaş Halkevinin temsil kolu Sıvas - Kayseri ve Ankarada temsiller vermek üzere dün sabah şehrimizden ayrılmışlardır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Lozan sulh zaferi

Perşembe günü Üniversitede büyük bir programla tes'id edilecek

Lozan sulh zaferinin 18 inci yıldönümü münasebetile önümüzdeki perşembe günü Üniversitede, Halkevlerinde merasimler yapılacaktır. Üniversite Rektörlüğü, büyük bir kutlulama programı hazırlamış, şehrimizde bulunan Başvekille Vekillere ve meb'uslara davetiyeler göndermiştir.

Üniversite merkez binasında yapılacak olan merasime saat 17 de Şehir Bandosunun çalacağı İstiklâl marşile başlanacaktır. Bundan sonra Rektör Cemil Bilsel «Lozanı niçin kutlulayoruz?», Prof. Tahir Taner «Adlî bakımdan Lozan», Baro Reisi Prof. Mekki Gelenbek «Avukat gözile Lozan», Ordu meb'usu Ahmed İhsan Tokgöz «Gazeteci gözile Lozan», Hukuk Fakültesinden Sabiha Ateş ve Muzaffer Erer «Genclik gözile Lozan» mevzulu birer hitabede bulunacaklardır.

Mahallelerdeki kömürcüler

Odunun kilosunu halka yüz paradan satacaklar

Dün mıntaka ticaret müdürünün riyaseti altında toplanan fiat murakabe bürosu muhtelif meseleleri tetkik ve karara raptetmiştir.

Komisyon evvelâ mahallelerdeki perakende odun ve kömürcülerin vaziyetini tetkik etmiş ve bunların odunu perakendeci gibi almalarına mukabil halka kilosunu yüz paraya satmalarına, kömürü ise toptan fiat üzerinden alıp perakende fiata satmalarına karar vermiştir.

Komisyonun isteği üzerine Belediye iktısad müdürlüğü mütehassısları tarafından yapılan tetkikatın verdiği neticeye göre odunun toptan satışlarında mahallinde maliyeti geçen seneye nazaran 90 - 100 kuruştan 180 kuruşa yükselmiştir. Geçen sene toptan fiatlarla perakende arasındaki fark 130 kuruş idi, bu sene bu miktar 105 kuruşa indirilmiştir. Bu arada gerek istihsal mıntakalarından İstanbula geliş ve buradaki tevziat müşkülâtı da gözönüne konulmaktadır. Komisyonda bu mesele ehemmiyetli müzakerelere mevzu olmuş, mevcud nark yerinde görülmüştür.

Komisyon bundan sonra ıtriyatçıları kabul etmiş ve harbden evvelki fiatlarda bir değişiklik olmadığından ıtriyatçıların fiatları makul hadde görülmüştür.

Kasabların ve ayakkabıcıların talebleri hakkında tetkikat devam ettiğinden komisyon bunları da gelecek içtimaa bırakmıştır.

Yeni tip ekmek

Ticaret Vekilinin beğendiği çeşni yakında tatbik edilecek

Ankaraya gitmiş olan Ticaret Vekili Mümtaz Ökmen ve iaşe umum müdürü Said Rauf Sarperin şehrimizdeki tetkikleri bilhassa ekmek meselesi üzerinde olmuştur.

Bu arada şehrimizde bir yeni tip ekmek tecrübesi yapılmış, Vekil bu tecrübenin neticesinde elde edilen ekmeği tetkik ederek çok beğenmiştir.

Halen toprak mahsulleri ofisi elinde çalışmakta olan İstanbul değirmenlerinden şehrin ekmeklik ununun buğday ve arpası bir arada öğütülmektedir. Buğday öğütüldüğü zaman 84 - 86 randıman vermektedir. Buna mukabil arpanın randıman derecesi 65 ten fazla değildir. Bilhassa şimdi kullanılan cenub arpaları daha az randımanlıdır. Bu suretle aradaki buğday ve arpa randıman farkında buğdayın içine fazla arpa kepek ve saman girmektedir. Bu yüzden ekmek tıkız ve esmer olmaktadır. Yeni tecrübede arpa ve buğday ayrı ayrı öğütülmüş, fazla kepek ve saman atılmıştır. Bu suretle temiz, iyi pişmiş ve beyaz bir ekmek elde edilmiştir. Yalnız aradaki bu fark kilo başında 20 para kadar bir fazlalık tevlid etmektedir.

Ticaret Vekili, Ankarada eldeki stok vaziyetlerini son bir defa tetkikten sonra bu şeklin tatbikı için emir verilecektir.

MÜTEFERRİK

Dahiliye Vekili Yalovada

Dahiliye Vekili Faik Öztrak dün sabah Yalovaya gitmiştir.

Emniyet Umum Müdürü şehrimizde

Emniyet umum müdürü Osman Sabri Adal, dün sabahki trenle Ankaradan şehrimize gelmiş İstanbul emniyet müdürü tarafından karşılanmıştır.

Defterdarlıktaki imtihan

Dün Defterdarlıkta tebliğ memuru alınmak üzere imtihan yapılmış ve bu imtihana 50 kadar talib girmiştir.

Sürpagob'daki define hâlâ bulunamadı!

Sürpagop mezarlığındaki defineyi meydana çıkarmak için dört gündür yapılan hafriyat hiç bir netice vermemiştir.

Bunun da Şehremini ve Sirkecideki defineler gibi bir hayal mahsulü olduğu zannedilmektedir.

Maamafih define varisleri, hafriyatlarında kendilerine yardım etmek için bir Rus mütehassıs ile temas halinde olduklarını söylemişlerdir.

35 kaptan ve makinist imtihan oldu

Terfi müddetleri gelmiş olan kaptan ve makinistlerin imtihanı dün Yüksek Deniz Ticaret mektebinde başlamıştır. Bu imtihana 35 kaptan ve makinist girmiştir. İmtihan üç gün devam edecektir. Bundan sonra imtihanı kazananlar modern vasıtalar üzerinden Denizyollarının yeni vapurlarında, Marmarada bir kurs göreceklerdir.

ŞEHİR İŞLERİ

Belediye reis muavini fırınları teftiş ediyor

Belediye reis muavini Lûtfi Aksoy ile iktısad müdürü Saffet Sezer, dün Kızıltoprak - Üsküdar - Kısıklı - Çengelköy semtlerindeki fırınları teftiş etmişlerdir. Kızıltoprak ile Kısıklıdaki fırınlar matlûba uygun görülmiyerek haklarında zabıt tutulmuştur.

Dünden itibaren ekmek yeni çeşni ile yani yüzde altmış buğday, yüzde kırk arpa olmak üzere imal edilmeğe başlanmıştır. Yeni ekmek çeşnisi fırınlarda iyi tutturulabilirse biraz daha beyaz olabilecektir.

Haliç idaresinin hesabları

Haliç idaresinin hesabat ve muamelâtını tasfiye etmekle meşgul olan Belediye reis muavini Lûtfi Aksoyun başkanlığındaki heyet faaliyete devam etmektedir. Bir ay sonra netice alâkadarlara tebliğ edilecektir. Devlet Denizyolları idaresi idarenin elindeki vesait ve malzemeyi bir heyet vasıtasile kıymetlendirecektir.

İstanbulda ağustos ve eylûlde 1500 çuval kahve dağıtılacak

Memlekete yeniden gelmiş olan 43,000 çuval kahveden 1500 çuvalı ağustos, eylûl aylarında İstanbul ihtiyacına tahsis edilmiştir. Hükûmet bu defa daha ziyade bu kahveleri serbest satışa tahsis edecektir.

Halen bir buçuk senelik memleket ihtiyacını karşılayacak kadar kahve mevcudu vardır.

Tünelin cer kablosu tetkik ediliyor

Tünelin cer kablosu iki günde bir mütehassıs bir heyet tarafından tetkik edilmektedir. Bu kablolar 240 çelik telden mürekkeb olup her tetkikte bunlardan ne kadar kırıldıysa o miktarı kaydedilmekte ve kırıklar azamî bir miktara çıktığı takdirde kayış değiştirilmektedir.

Elektrik idaresinin 2 milyon lirası imar işlerine harcanacak

Elektrik idaresinin halen 1,200,000 lirası teavün, 800,000 lirası ihtiyat akçesi, 2,000,000 lirası da şebekenin ıslah ve ikmaline sarfedilmek üzere 4,000,000 lirası vardı.

Bu paranın 2,000,000 lirası şebeke civarında yeni açılan meydanlarda şehrin imar işlerine uydurulması hususuna sarfedilecektir.

ADLİYEDE

Beşiktaşta otomobil değnekçisi nasıl öldürülmüş?

Beşiktaşta oturduğu evin bir odasında, eğlenti sırasında otomobil değnekçisi Tevfiği ayni bıçakla öldürmekten maznun İlhami ile arkadaşı Cevdetin muhakemelerine dün İstanbul birinci Ağırceza mahkemesinde devam olunmuştur.

Dünkü celsede evin sahibi Adalet, şahid olarak dinlenilmiştir. Adalet, cinayet gecesi kendisinin aşağı katta gıcırtılar, kapı zorlanmasına benzer sesler işittiğini, pencereden bakınca karanlıkta kısa boylu bir adamı sokağa çıkarken gördüğünü, fakat cinayeti işleyenlerin muhakeme edilen iki genc olup olmadığı hususunda hiç bir şey diyemiyeceğini söylemiştir. Tahkikatı yapanlardan başkomiser Alişanla memur Zeki ve Celâlin şahid olarak dinlenilmeleri için, muhakemenin devamı kalmıştır.

Adliye Vekilinin tetkikleri

Adliye Vekili Hasan Safiyüddin Menemencioğlu; dün akşamüstü İstanbul adliyesine gelerek, dairede bir müddet meşgul olmuştur. Bu sırada Vali Lûtfi Kırdar, Vekili ziyaret etmiştir.

Vekilin bugünü İstanbulda istirahatle geçirmesi ve yarın akşam Ankaraya gitmesi muhtemeldir.

Belediye tahsildarı niçin ihtilâs yapmış?

Belediye tahsildarlarından Cemilin, zimmetine 438 lira geçirmekten muhakemesine, dün İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinde başlanmıştır.

Cemil, karısile çocuğunun ayni zamanda hastalandığını, hekime, ilâca para yetiştiremediğini, bunun üzerine eli altındaki parayı mecburen harcadığını söylemiştir. Mahkeme, Cemilin serbest bırakma isteğini reddetmiştir. Şahidler dinlenilmek üzere, muhakeme bırakılmıştır.

Bir cinayetin muhakemesi

Eyübsultanda komşusu Kudsiyi bıçakla öldürmekten suçlu Veli ile kanlı bıçağı saklamaktan suçlu Mehmedin muhakemlerine, meşhud suç kanununa göre dün de bakılmıştır. İstanbul birinci ağır ceza mahkemesi, suçlu avukatının müdafaa bakımından tahkikatın tevsii isteğini muvafık görmüştür. Bir istilâm yapılacak, bıçağın üzerindeki kanın insan kanı olup olmadığı usulen tahlille tayin ettirilecek ve bazı müdafaa şahidleri çağırılacaktır. Muhakemeye 24 temmuz 14 te devam olunacaktır.

Küçük hikâye

Çorba kâsesi

Hadiye Iclâl

Bir kısmı rica ve istirham, bir kısmı da ısrarla ve tehdidle dolu altı aylık bir münakaşa devresinden sonra Memduh Şakir, ailesini bu izdivaca razı etmişti. Nihayet, Musevî kızı Elza ile evleniyordu.

Memduh Şakirin ailesi, Şişlinin nihayetinde Hürriyettepesine giden cadde üzerinde bahçeli, ahşab, konak yavrusu bir evde oturuyorlardı.

Halleri, vakitleri oldukça yerinde idi. Küçük evlâdlık kız, orta hizmetçisi, erkek ahçı, bir de yarı bahçıvan yarı uşak Arnavud Şaban, kalabalık ev erkânının işlerine ancak yetişebiliyorlardı.

Elza, mensub olduğu ırktaki uysallık, tabiatindeki yumuşaklık yüzünden, yeni yaşamıya başladığı hayat kendisine çok yabancı geldiği halde, hiç yadırgamadan ona alışıverdi.

Güler yüzlülüğü, tatlı sözlülüğü ile sade kayınbabasının, Memduh Şakirin ihtiyar amcasının değil, kaynanasının, görümcesinin, eltisinin, evde kadın, erkek ne kadar hısım akraba varsa hepsinin sevgisini kazandı.

Hattâ tuhaftır, Elza o eve gelin geldikten sonra aileyi teşkil eden her ferdin ayrı ayrı bahtları açılmış, talih yıldızları parlamıştı. Kayınpederin, üç senedir süren tekaüdlük muamelesi bitmiş, Memduh Şakir müdür muavinliğine terfi, kaynana, görümce ve eltinin müşterek biletlerine tayyare piyangosunun birinci ikramiyesi isabet etmişti.

Hulâsa, altı aydır, onun bu eve girmesini arzu etmiyenler gösterdikleri eski inada pişman, ısrardan mahcub, şefkat ve muhabbet kucaklarını Elzaya açmışlardı.

***

Aradan iki buçuk üç ay kadar geçmişti. Bir gün Elza, annesini babasını ziyaret etmek için müsaade istedi. İşte o zaman hısım akrabanın kalbinde ilk kinler ve nefretler tekrar uyanır gibi oldu. Çünkü genc kadının sevimliliği herkese kendisinin yahudiliğini bile unutturmuştu. Şimdi, kim olduklarını bile öğrenmek istemedikleri anne ve babasının lâkırdısının geçmeğe başlaması epeyce canlarını sıkmıştı. Fakat terbiye ve nezaket, bunu sadece belli etmemeği değil, büsbütün saklamayı icab ettiriyordu. Onun için kocası, kaynanası, kaynatası da annesine babasına selâmla birlikte bazı hediyeler de yolladılar: Bir kilo çekirdek kahve, yarım düzine limon, bir teneke zeytinyağı, bir teneke gazyağı.

Elza da akşam döndüğü vakit, bunlara mukabil bir çok şeyler getirdi. İçlerinde en fazla göze çarpan dibi kocaman ve yuvarlak bir paketti. Bütün etrafına toplananlar:

— Elza bu ne?

Demekten kendilerini alamıyorlardı. O da sevincinden ağzındaki bütün dişlerini saklamadan gülüyor:

— Şimdi görürsünüz!

Diyordu. Bir aralık gelin, ortadan paketle beraber kayboldu. Sonra havaya kalkmış sağ elinin üstünde çiy bir beyazlıkta en adi cinsten bir çorba kâsesi tutarak içeriye girdi. Herkesin yüzüne ayrı ayrı bakarak sırıttı:

— Nasil yuzel mi?

Kaynana, kaynata, görümce, elti, amca yarı mütebessim yarı şaşkın donakaldılar. Fakat kız özene bezene getirmişti. Kalbini kırmak doğru olmazdı. Hiç kimsenin çirkinliğinden bahsetmeğe dili varmadı. Riyakâr bir takım sesler havayı dolaştı, duvarlarda akisler yaptı:

— Şık!.

— Mükemmel!.

— Nefis!.

— Fevkalâde!..

Elza yemekten evvel mutfağa girdi. Bir san'at şaheseri sandığı kâseyi kendi elile sabunlayıp yıkadı.

Sofraya bakan Rum hizmetçi yeni kâseyi masanın ortasına yerleştirdikten sonra etrafına bir göz gezdirdi:

— Her akşam bu maskara kâse ile mi çorba içeceksiniz?

Der gibi manalı manalı gülümsedi. Ev halkı Despinanın müstehzi nazarlarının farkına varmamış gibi davrandılar. Lâkin içlerinden de kendi kendilerine şöyle birer mütalea yürüttüler:

— Haydi bizbize zarar yok ama, misafirlere kepaze olacağız!. Her gelen:

— Bunlar çıldırdılar mı kuzum, hiç böyle adi ,bayağı bir kâse Çin vazosu, Saksonya tabağı, Beykoz çeşmibülbülü gibi teşhir olunur mu?

Diye düşüneceklerdi.

Herkes ayrı ayrı kafa yoruyordu:

— Yarabbi, buna bir çare!..

Evvelâ, yemeklerden çorba faslını kaldırmak istediler. Fakat ihtiyarlar, bu zevkten kendilerini mahrum etmeğe razı olmadıkları için plân muvaffakiyetle tatbik edilemedi.

O zaman elti hanım, kurnazca bir hile tertib etti. Yemek odasının muşambası üstüne bir iki hıyar kabuğu parçası attı. Despina çorbayı getirirken onlardan birine basıp kayacak, kâse de düşüp kırılacaktı.

Hakikaten hizmetçi kaydı ve düştü. Ne yazık ki kâseye bir şey olmadı. Rum kızı, korku ve heyecanla şefkatli bir ana yavrusunu göğsüne bastırır gibi o adi çanak parçasını kucaklamış, teni sıcak çorba ile haşlandığı halde kâse bu büyük kazadan sağ ve salim kurtulmuştu.

Bir sabah kaynana, erkenden, daha aşçı aşağıya inmeden elinde kocaman bir çekiçle mutfağa girdi. Mahud kâseyi kuvvetli bir darbe ile parçalamak için kolunu bir zemberek gibi gerdi. Nihayet o kamelot maldan kurtulmanın yolnu kolayca bulmuştu. Lâkn, hay aksi şeytan. Asabiyetten eli mi titredi, nedir, çekiç kâseyi tutan sol elinin baş parmağına bütün hızile indi. İhtiyar kadın can acısile mutfaktan fırladı. Artık gözüne kâse filân görünmüyordu. Odasına kapanıp saatlerce ağladı.

Ev halkı, artık bu uğursuz kâseden kurtulmaktan ümidlerini kesmişlerdi. Kadere boyun eğmekten başka çareleri kalmamıştı.

Ne güzel bir tesadüf!. Günlerdenberi üzerine düşüp bir türlü kavuşamadıkları emelleri bir akşam kendiliğinden hasıl oluverdi. Aşçı, çorba sıcak dursun diye galiba onu ateşe oturtmuştu. Sofraya konur konmaz «çat!» diye ikiye ayrıldı. Koyuca bir mayi beyaz örtünün üzerinde suda açılan halkalar gibi yayılmıya başladı. O zaman, aile erkânı bakışları müteesir ve düşünceli, kalbleri neşe ve sevinc içinde birer birer kalkıp Elzanın boynuna sarıldılar:

— Sen sağ ol kızım!

O, bu taziyetlere teşekkür etmeğe bile hacet görmeden hemen ortadan kayboldu. İki üç dakika sonra elinde ayni çiy beyazlıkta, ayni bayağılık ve adilikte başka bir kâse ile dönüp geldi. Gurur ve iftiharla göğsünü şişirerek:

— Bunlar iki tane idi, dedi, birini size göstermeden çamaşır dolabına saklamıştım. İnsanın babası çanak çömlek tüccarı olduktan sonra kâse, tabak kırılmış kasavet çeker mi hiç!

HEM NALINA MIHINA

Yıldırım harbi - Yıpratma harbi

Bu harb, 1939 eylûlünde patladığı gündenberi, hep iki ayrı harb doktrini birbirile çarpışmaktadır. Almanyanın şiarı «yıldırım harbi» dir; İngiltereninki yıpratma harbi. Almanya ile müttefikleri, harb, mümkün olduğu kadar, kısa kesmek istiyorlar; İngiltere ile müttefikleri ise kabil olduğu kadar uzatmağa çalışıyorlar.

Bu kanlı boks maçında, gamalı haç markalı boksör şimşek gibi yumruklar indirerek hasmına göz açtırmadan galib gelmek tabiyesile ringe çıkmıştır; aslan markalı boksör ise, yediği bütün sert yumruklara mukavemet ederek rakibini yorduktan sonra muzaffer olabileceği ümidile dövüşe başlamıştır.

1939 eylûlünde başlıyan harb, 23 aydanberi böyle devam ettiği gibi bugün birinci ayını bitirecek olan Alman - Sovyet harbi de ayni ruhla başlamıştır ve ayni şekilde devam etmektedir.

Bu yeni boks maçının ilk ravundlarını da Almanyanın kazandığına şüphe yoktur; Alman ordusu, Kızılordunun iki müdafaa hattını yarmış ve bir ayda, bazı yerlerde 600 kilometreyi geçen, muvaffak bir ileri hareketi yapmıştır. Bazı iddialara göre, Almanlar, Sovyetlere karşı yıldırım harbini tatbik edememişlerdir. Yıldırım yahud şimşek harbini, hakikaten yıldırım ve şimşek sür'atile yapılır bir harb telâkki ederseniz, bu iddia doğrudur; fakat, hasım ordusunu kısa bir zamanda mağlûbiyetlere uğratarak bundan evvelki harblerde görülmemiş bir hızla ilerilemek manasına alırsanız, bu iddia, propagandadan başka birşey değildir.

Alman ordusu şarkta da pekâlâ bir yıldırım harbi yapmıştır. Bir refikimiz geçenlerde bir harita neşretmişti. Bu haritada Alman ordusunun bu sene şark cephesindeki harekâtile geçen sene garb cephesinde yaptığı harekât mukayese edilmekte ve ayni müddet zarfında Almanların Fransız cephesinde katettikleri mesafe ile Rus cephesinde katettikleri mesafe gösterilmekte idi. Bu rakamlara göre, garbda 260-320 kilometrelik bir sür'at gösteren ileri hareket, ayni günler zarfında, şarkta 500-540 kilometre katetmiştir. Kilometrelere ve rakamlara nazaran yıldırım harbi, şarkta garbdakinden daha hızlı gitmiştir. Fakat buna rağmen bugüne kadar, kat'î netice alınamamıştır. Bunun sebebleri ayrı bir yazıya mevzu teşkil edecek kadar, çoktur.

Şimdi bütün mesele şarkta Almanların bugüne kadar yaptıkları yıldırım harbini devam ettirip ettiremiyeceklerindedir. Kızılordu, bütün gayretile Cermen savletini kırmak, Alman taarruzunu durdurmak için uğraşıyor. Almanya ise görülmemiş bir şiddetle Rus mukavemetini kırmak, Sovyetlerin mağlûbiyetini kat'ileştirmek istiyor. Kızılordu için kurtuluş, kısa kadar dayanmaktadır; Alman ordusu için zafer, kıştan evvel kat'î neticeyi almaktadır.

Şimdi Finlandiya körfezinden Karadenize kadar uzanan cephede cereyan eden meydan muharebeleri, bu harbin dönüm noktasını teşkil etmektedir. Sovyetler biliyorlar ki şimdi çözülürlerse bir daha toparlanamazlar; Almanlar da biliyorlar ki Sovyetleri, şimdi mağlûb edemezlerse bir daha yenemezler. Onun içindir ki iki taraf da canını dişine takmış öyle harbediyor.

Şarkta yalnız Alman ve Sovyet orduları değil, «yıldırım harbı» ile «yıpratma harbi» de karşı karşıya mücadele ediyorlar. Almanlar, Sovyetlerin iaşe, ham madde ve bilhassa petrol kaynaklarını ele geçirmeden dururlar da şarkta, geçen Büyük Harbdeki gibi, iki yıldan fazla dayanan bir cephe teşkil ederse, iki cepheli uzun bir harbe katlanmak mecburiyetinde kalacaklardır. Bu, Almanların zararına vakitsiz yıpratma harbidir; çünkü onların böyle bir yıpratma harbine uzun müddet dayanabilecek kaynakları pek mahduddur. Fakat aksi vaki olursa, yani Kızılordu kat'î bir mağlûbiyete uğrar da, Sovyet kuvvet membaları Almanların eline geçerse hem şarktaki yıldırım harbi muzaffer olur, hem de garbdaki yıpratma harbi artık Almanların zararına olmaktan çıkar. Tahrib edilmiş olsa dahi Sovyet kaynaklarını tedricen ihya ederek onlardan istifade edecek olan Almanya, artık bir yıpratma harbine de mukavemet edebilir. İşte bunun içindir ki şark cephesindeki meydan muharebeleri, ikinci dünya harbinin en mühim dönüm noktalarından biridir. Bu cehennemî temmuz günlerinde garbî Rusyanın dümdüz ovalarındaki mümbit kara toprakları sulayan kanlarla harbin talihi, Avrupanın sernüvişti, milletlerin alın yazısı yazılıyor.

Lüleburğazlı bir genc denizde boğuldu

Kumkapı sahillerinde, dalgakıran önünde dün bir cesed bulunmuştur. Bir sandalcı tarafından görülen cesed karaya çıkarılmış, bunun Lüleburğazın Gündoğdu mahallesinden Ömer oğlu 16 yaşında Hasanın cesedi olduğu anlaşılmıştır.

Muayene eden adliye hekimi Hikmet Tümer, cesedin gömülmesine ruhsat vermiştir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

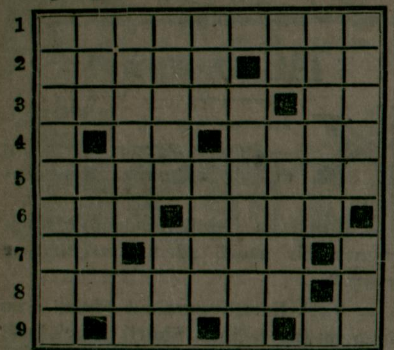
Abone şeraiti

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

BULMACA

Soldan sağa:

1 — Çok şükür! 2 — Garaibden, hüzünlü Anadolu şarkısı. 3 — Harab etmek, akıl. 4 — Pederin yarısı, bir emir. 5 — Bir sebze. 6 — Cümlenin sonuna gelen edatlardan, tersi bir şiir veznidir. 7 — İsmin tersi, eşkiya birliği. 8 — Bir şeye kanaat getirip müsterih olma. 9 — Bir emir, safra kesesi.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Meşhur bir denizcimiz. 2 — Istırab, bir hükümdara tabi olduğunu izhar etme. 3 — Hâmidin bir eseri, bir soru edatı. 4 — Beyin, bir memleket. 5 — Türkistanlıların çadırı, ihtimam. 6 — Askerî şeflerden. 7 — Bir harfin okunuşu, aleyhte bulunan. 8 — Boyu oldukça fazla. 9 — Kadınlara müteallik, yemin.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	M	Ü	S	T	E	H	Z	İ	■
2	Ü	S	T	Ü	N	■	U	L	U
3	B	■	A	R	S	I	Z	■	S
4	T	E	D	A	İ	■	U	M	K
5	E	V	■	B	Z	İ	H	■	U
6	D	A	M	■	■	N	■	A	R
7	İ	M	A	L	I	S	Ö	Z	■
8	■	İ	Y	İ	C	A	C	I	K
9	İ	R	İ	■	A	F	■	Ş	İ

Profesör Ziya Günün hibesi

Yakında merhumun Emniyet Sandığındaki hususî kasası açılacak

Birkaç gün evvel vefat eden Profesör Doktor Ziya Gün, malûm olduğu üzere, sağlığında iken gelirinin mühim bir kısmını Üniversiteye terketmişti. Tesis idare heyeti olarak tayin edilen zevata ayni zamanda vasiyeti tenfiz memuru sıfat ve salâhiyeti de verilmiştir. Heyet kanunî vazifesini yapmak üzere birkaç güne kadar ilk içtimaını yapacaktır.

Tesis senedinin birer suretinin heyet azalarına gönderilmesi için notere tebligat yapılmıştır. Ayrıca tayin edilecek bir günde, heyetin huzurunda hâkim tarafından, merhumun Emniyet Sandığındaki hisse senedlerini, kıymetli evrakını ve bir kısım nakdini ihtiva eden hususî kasası açılacaktır. Bundan sonra mevcud evrak üzerinde tetkikat icra edilecek ve servetin hakikî kıymeti tesbit olunacaktır.

Savaştepede

Eğitmen kursu namzedleri bir köy ve mahsullerini yangın felâketinden kurtardılar

Savaştepe (Hususî) — Balıkesir - Savaştepede açılan eğitmen kursunda 20 kişilik iki grup ayın 17 nci perşembe günü saat 16,20 de kurs inşaat sahasında çalışırken Savaştepenin karşısında dağ yamacında Bağlar mevkiinde birdenbire büyük bir alevin yükseldiğini, yakınındaki ekin tarlalarına ve orman içerlerine doğru saldığını görüyorlar.

Namzedlerden Hüseyin çavuş, Hasan Kayıran hemen ortaya atılıyorlar. Başlarında bulunan Mehmed Ali Ataç'a:

— Öğretmenim, ne duruyoruz, hemen gidelim! Köyün tarlaları, ormanları mahvolacak! diyorlar.

Öğretmen:

— Haydi arkadaşlar, yürüyünüz! Cevabını veriyor.

Namzedler kürekleri, çapaları omuzlarına alarak 5 kilometrelik yolu 14 dakikada katetmek suretile yangın yerine erişiyorlar.

Yangını büyük bir koyun ağılının bir köşesinden çıkmakta, az zamanda kuru otların, samanların, çalılıkların tutuşması ve kuvvetli rüzgâr yüzünden ateş büyümüş ve yayılmış olduğunu görüyorlar.

Namzedlerin yanında su yok, tulumba yok, fakat Türk köylüsünde ancak Türke mahsus bir zekâ ve cesaret var!.

Hemen hendekler kazıyorlar. Topraklarını yangının üzerine su serper gibi serpiyorlar. Uzakta tarlasında çalışan bir köylüden tırpanını alıyorlar. Yaş dalları, yaş otları kesiyorlar, yanğının üstüne atıyorlar, ayakları ile çiğniyorlar. Elleri, ayakları, üstbaşları yanmak tehlikesini gösteriyor, fakat bu cesur delikanlılar bir türlü yılgınlık göstermiyorlar. Elbiselerini, çamaşırlarını çıkarıyorlar, gene ateşe karşı hücum ediyorlar. Ateş genişledikçe, buğday demetlerine doğru ilerledikçe namzedlerin gözleri bir kat daha pekleşiyor. Uğraşıyor, var kuvvetlerile çalışıyor, didiniyorlar. Nihayet bir saat ve bir çeyrek zarfında yangını söndürmeğe muvaffak oluyorlar.

Yangın yerine ağlaya ağlaya ihtiyar kadınlar koşuyor, jandarma onbaşısı iki arkadaşile geliyorlar, eğitmen namzedlerine duaya başlıyorlar.

İşte emir almadan, içten gelen, bir yüksek duygu taşıyan bu köy delikanlıları bir köyü yangın felâketinden böyle kurtarmışlardır.

Garb tarihinden
Meraklı sahifeler
Duc d'Enghien'in idamı

Âdi bir şüphe üzerine gizli bir muhakemeden sonra dükü öldürtmek Napolyon için silinmez bir leke olmuştur

Toplıyan: *Hamdi Varoğlu*

Fransanın birinci imparatorluk tarihine Vincennes gecesi adile intikal eden ve soğukkanlılıkla, hesablı bir şekilde hazırlandığına şüphe olmıyan bu facia, Napoleon Bonapart'ın hatırasını, ebediyyen silinmiyecek bir leke ile kirletmiştir. Başta Bonapart olmak üzere, ağır mes'uliyeti, Talleyrand'ın ve yaver Savary'nin omuzlarına yüklenen bu cinayet, işlenmeden evvel cereyan eden muhakemenin usûlsüzlükleri ve idam hükmünün infazı merasiminin gizli kapaklılığı ile, bu sıfata, esasen kendi kendine hak kazanmış bulunuyor.

Condé - Bourbon ahfadından olan duc d'Enghien, bitaraf bir toprak olan Bade dükalığına bağlı Ettenheima, karısı Charlotte'la birlikte çekilmiş yaşıyordu.

Napoleon Bonapart'ın hayatına karşı Cadoudal tarafından tertib edilen suikasda onun da ismini karıştırmakta menfaati olanlar, Napoleon'un eline bu fırsatı vermekte gecikmediler.

Dük bir askerdi ve Bonapart'ın, bir çok sebeblerle, hiç şüphe yok ki dostu değildi. Ancak, iddia edildiği gibi, ne Bonapart'ın hayatına müteveccih bir suikasd hazırlığına iştirak etmiş, ne de böyle ibr şey düşünmüştü. Tevkifi esnasında ele geçirilen evrakı, bu iddiayı ispat edebilecek vesika mahiyeti gösteremedi. Yalnız, dük, İngiltere hesabına çalışıyor, daha doğrusu, yaşayabilmek için, İngilterenin kendisine bağladığı bir aylığı reddetmek imkânını bulamıyordu.

Bonapart'ın günahı, hakikî mahiyetini çok iyi bildiği bir vaziyeti tahrif ederek, vücudünü ortadan kaldırmağa karar verdiği duc d'Enghien'i, altından kalkamıyacağı, son derece ağır bir cürümle itham ettirmiş olmasıdır.

Duc d'Enghien'i, 18 mart 1804 gecesi, Bonapart'ın emrile tevkif ettiler. Ertesi gün, Strazburg kalesine, üç arkadaşı ve oda hizmetçisi ile birlikte hapsedildi. Sadık köpeği Mohilov da, askerlerin ve jandarmaların tekme ve dipçik darbelerine rağmen efendisinin yanından ayrılmamış, zindana kadar birlikte gelmişti. Bonapart, önce, en ileri gelen generallerden müteşekkil bir divanıharbe tevdi etmek istediği bu işi, düşünüp taşındıktan sonra, efkârı umumiyeden tamamen gizli halletmeği daha münasib görmüş, azasını bizzat seçtiği bir komisyon teşkil ederek, duc d'Enghien'i, o komisyon huzuruna çıkartmıştı. Dük, Strazburgdan, takma bir isimle ve sımsıkı kapalı, muhafızlar ortasında ilerliyen bir araba ile nakledildiği Vincennes şatosunda muhakeme edildi, hüküm giydi.

Bu hüküm, Bonapart'ın önceden verdiği kat'î bir emir mucibince, kayıdsız, şartsız idamdı; ve gene, ayni emir mucibince, hemen o gece infazı meşruttu.

Garibdir ki, Dükü muhakeme eden komisyon, Bonapart'ın emri dışına çıkmak cesaretini gösteremediği halde, adalet kaidelerine tabantabana zıd olduğuna için için kani bulunduğu hareketini, karşısına çıkarılan prensten gizlemek mecburiyetini duymuş, belki de utancından, idam hükmünü, mahkûmun yüzüne karşı okuyamamıştı.

Duc d'Enghien, Vincennes şatosu kumandanı Harel'in, kendisine yolu göstererek, karanlık merdivenlerden, rutubetli dehlizlerden, meçhul bir istikamete doğru gittiğini gördüğü zaman, demir kapısı bir daha açılmıyacak olan korkunc bir zindana kapatılmak üzere götürüldüğünü zannederek, birdenbire durmuş, helecanla:

— Beni nereye götürüyorsunuz? diye sormuştu. Eğer zindana koyacaksanız, şuracıkta ölmeği tercih ederim.

Harel, titrek bir sesle kendisini teskine çalıştı. Yürüdüler. Dük, hakkında idam hükmü verilmiş olması ihtimalini, zerre kadar aklına getirmiyor, sarih bir ölüm korkusundan ziyade, bu karanlık dehlizlerin nihayetindeki meçhulün ürpertisi içinde yürüyordu.

Lâkin, yanıbaşında yürüyen muhafızların iri gölgelerini rutubetli dehlizin duvarlarında titreterek en önde giden solgun ışıklı fener, şatonun avlusunda birikmiş bekliyen askerlerin miğferlerini ve silâhlarını aydınlatınca, vaziyeti birdenbire kavradı. Ölüme gidiyordu. Bir iki adım daha attılar ve, idam esnasında hazır bulunmağa memur olanların, duvar dibine bıraktıkları bir başka fenerin önünde durdular.

O zaman, prensin yanına bir adam yaklaştı, kolundan tuttu ve onu, silâh elde, kımıldamadan duran müfrezenin karşısına sürükledi. Mahkûm, hiç bir isyan emaresi göstermeden yürüdü. Askerler, korkunç bir sükûta gömülmüşlerdi. Kendi ellerile ahiret yolculuğuna çıkacak olan bu adamı tanımıyorlardı. İsmi, o ana kadar, herkesten gizli tutulan bu genc, pürsıhhat adama, hepsi için için acıyordu. Onun, bir suikasdcı olduğu söyleniyordu; bildikleri bundan ibaretti.

Fenerlerin ölgün ışıklarile yarım yamalak aydınlanan, ölüm sükûtuna gömülü koca avluda, bir aralık, bir kımıldanma oldu. Bir fener havaya kalktı, çiseleyen yağmur damlalarının ıslatması için, bir harmaniyenin eteği altına siperlenen hüküm okunmağa başladı.

Duc d'Enghien, daha ilk kelimelerde, hakikati bütün dehşetile anlamıştı. Özü sözü bir, dürüst bir asker olduğu halde kahpece suikasdlara iştirak cürmile itham ediliyor, katillere göz dağı vermek için feda ediliyordu.

Dük, bu aşırı adaletsizlik karşısında, hiç bir nefret, hiç bir itiraz sesi yükseltmedi. Yalnız, bir saniye düşündü ve yalnız şu sözü söyledi:

«Duc d'Enghien'in ölümü»
(Ressam J. P. Laurens'in tablosu)

— Bana, son bir hizmette bulunacak kimse yok mu?

Bu mütevazı sualin hedefi, ayni derecede mütevazı bir şeydi. Dük, bir makas istiyordu. Askerlerden birinin, çantasından çıakrıp uzattığı makas, elden ele dolaşarak onun eline kadar geldi. Dük, makası aldı, saçından bir tutam tel kesti, parmağından bir altın halka çıkardı, saçla halkayı, önceden yazıp hazırladığı bir mektubun içine koydu, katladı ve bu emanetin, karısına verilmesini rica etti. Dünyadakilere bıraktığı son hatıra bu idi.

İkinci bir ricası, askerlerin tam tepesine tesadüf eden loş bir tümsekte, idam hükmünün yerine getirilmesine nezaret etmek üzere bekliyen, Bonapart'ın yaveri Savary tarafından, küstahça reddedilmişti. Dükün bu arzusu, son nefesini vermeden evvel, bir papasa günah itiraf etmekti, Savary, baykuş gibi tünediği karanlık, izbe yerden, sert ve hain bir sesle:

— Papaslığa lüzum yok! diye haykırdı.

Sonra, efendisinin verdiği emri bir an evvel yerine getirip, ona tekmil raporunu verebilmek endişesile, ilâve etti:

— Artık yeter. Ateş emri verin.

Duc d'Enghien, yalnız şu sözleri, bir mırıltı halinde söyliyecek kadar vakit bulabildi:

— Fransızların elile bu şekilde ölmek ne feci şey!

Cümlenin son kelimeleri dudaklarından dökülürken, on altı tüfek birden patladı. Silâh sesleri, avluda, gökgürültüsünü andıran, uğultulu bir akis bıraktı ve Dük, külçe gibi yüzükoyun, yere kapandı.

Cesedi çevirip muayene ettikleri zaman, beynine iki kurşun isabet ettiğini, bir kurşunun da, çeneyi dağıttığını gördüler. Öteki kurşunlar vücudü delik deşik etmişti.

Bu korkunc gecenin kâbusundan kurtulmak istiyen askerler, silâhlarını boşalttıktan sonra, nizama ve sıraya aldırmadan, darmadağın kaçışmışlardı.

Kalan bir kaç kişi, Dükün cesedini başından ve ayaklarından tutup, orada kazılan bir çukura atıverdiler; bu sümmettedarik mezarı, alelâcele toprakla doldurdular ve önden giden askerlerin peşisıra, ayni telâş ve korku içinde, hızlı adımlarla uzaklaştılar.

Mezarın başında, kaybettiği efendisini arayan, ve bu kasvetli gecenin ortasında, durmadan, uzun uzun uluyan Mohilov'dan başka canlı mahlûk kalmamıştı.

Rus sefaretinin otomobili devrildi

Bir kadın öldü, 3 yolcu yaralı, şoförün vaziyeti tetkik ediliyor

Büyükdere ile Sarıyer arasında, evvelki akşam bir otomobil kazası olmuştur.

Şoför Sovyet tebeasından İvan, konsolosluğa aid bir Ford otomobilini Büyükdere ile Sarıyer arasındaki piyasa caddesinde 90 kilometre hızla sürerek Kocataş su tesisatı önüne varınca, karşıdan gelen bir otomobilden kaçınmak istemiştir. Fakat çok sür'atli gittiğinden zamanında manevra yapamamış ve şiddetle devrilen otomobil yerde bir kaç kere kapaklanmıştır.

Parçalanan otomobil durur durmaz, etraftan yetişenler yaralıları altından çıkarmışlardır. Otomobil yolcularından Sovyet konsolosluğu kâtibi 25 yaşında İvgeniya Smolina, muhtelif yerlerinden ağır yaralı olarak götürüldüğü Şişli Çocuk hastanesinde ölmüştür. Bu genc kadının kızları olan 11 yaşında Radyana ile 10 yaşında Aleksandra, Amerikan hastanesine yatırılmışlardır.

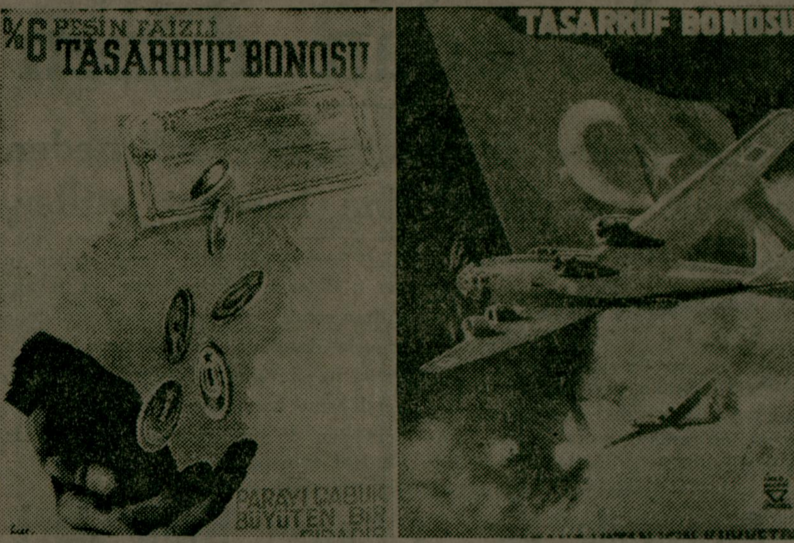
Çocukların yaraları da ağırcadır. Otomobilde bulunan diğer bir kadın, ayrıca tedavi görmektedir. Şoför İvana gelince, kolundan hafif yaralıdır. O da Amerikan hastanesindedir. Adliye hekimi Enver Karan, muayene ettiği cesedin gömülmesine müsaade vermiştir. Doktor, yaralıları da hastanede muayene etmiştir.

Şoför İvan, evvelce motörbot kullandığını, bir haftadanberi de bu otomobili sürdüğünü söylemiştir. Otomobil sürmek için ehliyeti bulunup bulunmadığı, araştırılmaktadır.

Hâdiseye, Sarıyer müddeiumumiliği el koymuştur. Müddeiumumî Fahri Kazan tahkikatla meşguldür. Dün kaza yerinde yapılan keşif neticesinde, rapor hazırlanmıştır. Diğer taraftan, şoförden başka, yaralıların da ifadeleri alınmıştır. Kazanın şahidleri de tespit edilerek dinlenilmiştir. Adliyece bu husustaki tahkikata devam olunuyor.

Tasarruf bonoları

Yurdun her yerinde büyük rağbet gördü

Tasarruf bonoları için hazırlanan afişlerden

Ankara 21 (Telefonla) — Maliye Vekâletinden gelen malûmat cuma günü satışa çıkarılan yüzde 6 peşin faizli tasarruf bonolarının, büyük bir rağbetle karşılandığını göstermektedir. Bir gün içinde yalnız İstanbulda yarım milyon liralık satış olmuş fakat ayni gün muhtelif malî müesseseler ve bankalar tarafından üç milyon liralık taleb yapılmıştır.

Tasarruf bonoları memleketin her tarafına sevkedilmiştir. Bonoların piyasadaki miktarı 25 milyon lirayı geçmiyecek olduğundan, mevcudun pek kısa zamanda satılmış olacağı anlaşılmaktadır.

Armatörler Birliğinin kongresi

Birlik içtima halinde

Türk Armatörler Birliği heyeti umumiyesi dün Birlik merkezinde yapılmıştır.

Armatörler arasında bir müddettenberi iş hususunda bazı dedikodular olduğundan bu toplantıya büyük bir ehemmiyet veriliyordu. Bu itibarla içtima çok kalabalık idi.

Riyaset divanı intihabından sonra okunan raporda Birliğin kömür tahmil ve tahliyesi işinin tacili için teşebbüsatta bulunduğu ve (mahsûs derecede) iyi netice alındığı ve nöbet usulünün değiştirilmesine vesile verildiği, navlun tarifesinin yerine ircaı için teşebbüs yapıldığı fakat henüz bir netice alınamadığı, haric seferlere devam için müsaade alındığı göz önüne konulduktan sonra bilhassa vapurlara üçüncü bulunmasındaki müşkülât üzerinde durulmakta ve bunun için yapılan teşebbüslerden bahsolunmakta idi. Raporda malzeme noksanı dolayısile gemilerin tamirindeki müşkülâttan da bahsolunuyor ve bunun için yapılan temaslar kaydolunuyordu. Bundan sonra kömür nekil ve hamule işleri üzerinde izahat verilen raporda bilhassa ihrakiye fiatlarının artması dolayısile navlunlara yapılacak zammın bu günlerde geleceği ümidi izhar edilmekte idi.

İdare heyeti kara sularımız dışındaki harb vaziyeti dolayısile kara sularımızda sefer yapacak vapurların dahi harb sigortası yapmağa mecbur tutulmasını alâkadar makamlara teklif ettiğini azaya bildirdikten sonra bilânço üzerinde izahat verilmiştir.

Rapor üzerinde iki armatör söz söyliyerek idare heyetini tenkid eylemiş ve daha fazla mesaî beklediklerini ilâve etmişlerdir.

Bundan sonra idare heyeti intihabı yapılmış ve eski heyetin yerine Lûtfi Yelkenci, Ali Sahtarik, Rıza Sadıkoğlu, Hasan Mete, İsmail Kalkavan ve Hüseyin Tavil seçilmişlerdir.

RADYO

Bu günkü program

7,30	Program	18,30	Memleket po
7,33	Müzik (Pl.)	18,40	Orkestra
7,45	Haberler	19,00	Yuva saati
8,00	Müzik (Pl.)	19,15	Orkestra
8,30	Evin saati	19,30	Haberler
★		19,45	Fasıl heyeti
12,30	Program	20,15	Rad. gazetesi
12,33	Şarkılar (Pl.)	20,45	Müzik (Pl.)
12,45	Haberler	21,00	Ziraat ta.
13,00	Şarkılar (Pl.)	21,10	Şarkılar
13,15	Müzik (Pl.)	21,30	Konuşma
★		21,45	Klasik müzik
18,00	Program	22,30	Haberler
18,03	Orkestra	22,45	Dans Mü.(Pl.)
		23,00	Kapanış.

Bir tramvaya kamyon çarptı

Araba yoldan çıktı ve bir kadınla 3 aylık bir çocuk yaralandı

Dün sabah Beyazıd civarında, şoförünün acelesi yüzünden bir kamyon tramvaya çarpmış ve tramvay yoldan çıkmıştır. Neticede bir kadın ve üç aylık bir yavru yaralanmıştır.

Saat 10da Fatihten hareket eden 45 numaralı tramvayı arkadan takib eden şoför Ömer Hulûsinin idaresindeki 4271 numaralı ve boz renkli kamyon, Bayraktaribrahimpaşa caddesinde tramvayın önüne geçmek istemiştir. Fakat tramvayın solundan öne geçmek isteyen kamyon, bu sefer mütekabil istikametten gelen diğer bir tramvayla karşılaşmıştır. Bu vaziyette sür'atle iki tramvayın arasından geçmek isteyen kamyon bütün hızile karşılan gelen tramvaya bindirmiştir.

Bu şiddetli çarpışma neticesinde tramvay yoldan çıkmış ve yolculardan Musa kızı Gülşenide ile Kamer adında bir kadıncağızın kucağında bulunan üç aylık bir yavru yaralanmıştır. Kamyonun da ön kısmı tamamen harab olmuştur.

Vak'ayı müteakıb şoför yakalanmış, hâdise etrafında tahkikata başlanmıştır.

Cumhuriyet Halk sütunu

Maltepe halkının dilekleri

Maltepe Belediye sokağında Naci Turna imzasile:

«Kartal Maltepesinin İskele caddesinde yağmurların biriktirdiği ve dalgaların denizden getirdiği çöpler toplanmıştır. Kokular tâ üst taraftaki semtlere kadar vurmaktadır. Köye Kayışdağından gelen suyun bir çok yerlerde üstü açıktır. Çobanlar, sığırtmaclar bu su ile bazı zarurî ihtiyaclarını görmektedirler. Alâkadarların nazarı dikkatini celbetmenizi dileriz.»

Fatih civarında sivri sinekler

Fatih Hasanhalife mahallesi Okumuşadam sokağında 14 numarada Yakub Polatcan imzasile:

«Mahallemizde sivrisinekten geçilmiyor. Gece gündüz evlerimizin içine hücum ediyorlar. Sebebi civarımızda su birikintileri ve açık lâğımlar bulunmasıdır. Onlar kurutulup kapatıldığı ve muvakkat bir müddet için sıtma mücadele heeytinin ilâçlama usulü tatbik edildiği takdirde bu hücumun önüne geçileceği muhakkaktır. Umumî sıhhat namına Belediyemizin himmetini beklemekteyiz.»

Samatya ve Şehremininde köpekler

Şehremininde Hüsniye Aşkın imzasile:

«Samatye ve Şehremini mıntakasında köpek kalabalığı gitgide çoğalıyor. Sade geceleri değil, gündüzleri bile bu mıntakalarından geçmek tehlikeli bir hal almıştır. Kudurma vak'aları zuhur etmeden bunların toplattırılmalarını veya telef edilmelerini temenni ederiz.»

Kayıb aranıyor

Aydının Balta köyünde berber Ali oğlu İbrahim imzasile:

«Dimetokanın Çengelli köyünden kardeşim Ali oğlu Nuri 17 sene evvel Edirneden İstanbula nakledilmişti. O zamandanberi kendisinden haber alamadım. Bilen ve tanıyanların lûtfen adresime yazmalarını rica ederim.»

Kayıb aranıyor

Ortaköyde Türk - Petrol şoförlerinden Bahtiyar imzasile:

«Gedizde Ziraat Bankası muhasibi iken iki senedenberi kendisinden haber alamadığım Ahmed Zeki Merdalayın ne olduğu hakkında malûmatı bulunanların insaniyet namına adresime bildirmelerini dilerim.»

İstanbul Borsası 20/7/941

Londra	1	Sterlin	5,24
Nevyork	100	Dolar	132,20
Cenevre	100	İsv. Frc.	29,6875
Madrid	100	Peçeta	12,9375
Yokoha	100	Yen	31,1375
Stokholm	100	İsveç K.	31,0050